

Volwassen worden in een ontspoord klimaat

Cli-fi roman

Ewout Storm van Leeuwen

Al het bos is in verwoestende branden verloren
gegaan. Na jaren van droogte breekt er een
periode van slagregens aan. De kaalgebrande
hellingen houden geen water meer vast en een
zwarte vloedgolf raast door het rivierdal.

Mindra, een bergmeisje van elf, en haar invalide
oma zijn de laatste bewoners van een dorpje bij
een verlaten houtzagerij, hoog op de berghelling.
Ze redt overlevenden van de overstroming met
de kabelbaan over de rivier. Een levenslijn.
Zij zullen haar nieuwe familie worden.

De wereld is gekanteld en ze moeten het op
eigen kracht zien te rooien. Allengs komt
Mindra's autonome kracht aan het licht.

Volwassen worden in een ontspoord klimaat

Na bosbranden en een overstroming
worden de kaarten opnieuw geschud

Cli-fi
klimaat roman

Ewout Storm van Leeuwen

Inhoud

1.	Overlevenden	7
2.	Warmte en voedsel	16
3.	Niet meer alleen	24
4.	De kabelbaan	31
5.	Jack	38
6.	Een familie ontstaat	43
7.	Sterfgeval	49
8.	Lichamelijkheid	54
9.	Verbondenheid	59
10.	Menarche	64
11.	Naar de overkant	70
12.	Voedsel zoeken	75
13.	Vrouwen en mannen	84
14.	Refugium	96
15.	Bedreigd	104
16.	De aanval is de beste verdediging	113
17.	Leiderschap	119
18.	Onderhandelingen	123
19.	Van vlucht naar vooruit	132
20.	Nieuwe bewoners	142
21.	Verschuivingen	146
22.	In de gevarenzone	151
23.	Spijkers met koppen	163
24.	Ontdekkingen	169
25.	Veranderingen	175
26.	Gevangen	181
27.	Snode plannen	188
28.	Ontsnapping naar huis	192
29.	2000 kilometer door een onbekend land	197
30.	Bijna thuis	202
31.	Onrust	208
32.	De orkaan doorstaan	214

33. De wereld is groter dan het dal	221
34. Doodgelopen	225
35. In de put	231
36. Nieuwe hoop	235
37. Tweede poging	240
38. Dorp aan het meer	246
39. Thuis	254
40. Hoe bestuur je een dorp?	261
41. Voorbereidingen voor een ongewisse toekomst	266
42. Het dorp krijgt geld	271
43. De bouw van een dam	275
44. Uitbreiding van het dorp	287
45. Droogte doorstaan	294

Colofon

Volwassen worden in een ontspoord klimaat

Copyright © 2026 Ewout Storm van Leeuwen

Boekverzorging: Ewout Storm van Leeuwen

Alles uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

boekcoop@gmail.com

www.boekencooperatie.nl

NUR 301 (roman)

ISBN 9789493377240

ISBN 9789493377325 (e-boek)

1. Overlevenden

De kortegolfzender kraakte, sputterde en jankte terwijl Mindra langzaam aan de variabele condensator draaide op zoek naar zenders.

‘Grova, waar ben je?’ herhaalde ze mompelend bij elke uitslag van de wijzer. Maar telkens bleek het iets anders te zijn dan een menselijke stem. Moedeloos legde ze haar hoofd op de tafel. Vroeger zaten de zenders vlak naast elkaar en kon je altijd wel een paar vrachtwagenchauffeurs in de buurt horen kletsen, had grova verteld. Ze draaide de knop terug, heel langzaam nu. Af en toe was er iets te horen als de ruis even wegviel. Ingespannen luisterde ze naar vage stemmen in haar koptelefoon. Onverstaanbaar, er leken mensen te praten. Te ver weg. Daar, iets wat op muziek leek, maar er zat ook een zware bromtoon.

Sinds de zendmasten voor de mobieltjes omgevallen waren, had grova af en toe contact gezocht met andere eigenaren van zo’n antieke zender. Hij had de golflengten en oproepletters opgeschreven op een papier achter de zender. Vlak voor de overstroming was hij naar de stad gegaan. Toen was er niemand meer om de kabelbaan te bedienen en kon ze niet naar school. Toen de rivier overstroomde had ze met knikkende knieën de generator gestart en de zender aangezet. Het was nu al de tweede week dat ze zocht. Het eten was bijna op en oma was heel erg gevallen.

‘Grova, waar ben je toch?’ mompelde ze steeds banger. Misschien ging oma wel dood en bleef ze helemaal alleen achter.

Ze liet de zender aan staan op een golflengte waar geen ruis was maar ook geen geluid klonk, zette de luidspreker aan en ging even bij oma kijken. Die lag te snurken en was gelukkig nog niet dood. Ze deed de buitendeur open om naar de eeuwige regen te kijken en te luisteren.

Ze had maar een vage herinnering aan internet, ze was net een jaar op school toen het uitviel. Het werd in de hogere klassen ge-

bruikt voor lessen en sommige oudere kinderen hadden een mobiele telefoon, kon ze zich herinneren. Bij de grote bosbranden waren echter de torenhoge zendmasten omgevallen en nooit meer opgebouwd. Over die branden droomde ze soms nog wel eens. De hemel was oranje geweest, ook overdag, en het ademen moeilijk.

De zorgen verstikten haar, over grova die naar de stad was vertrokken, over oma die niks meer kon en in bed lag, dat het al wekenlang regende zodat ze de accu's met het generatortje moest opladen en er niet veel benzine meer was. Ze had de koelkast al een tijd geleden uitgezet. Er zat toch niks meer in. De ingemaakte en gezouten groenten die oma in de zomer had gemaakt waren ook op. Er was gelukkig nog rijst en een zak linzen.

Het geluid van een stem vulde plotseling het vertrek. Er was een vrouw aan het woord in de officiële taal, maar ze verstond het in de gauwigheid niet. Toen ze even stil werd schakelde Min-dra zenuwachtig de microfoon in.

'Wat zegt u, ik kan u niet verstaan.' Ze herhaalde de zin in haar eigen taal. 'Over.'

'Wie bent u?'

Ze gaf de oproepletters van haar grootvader, haar eigen naam en de plaats waar ze woonde.

'Is dat in de bergen?'

'Ja. Over.'

'Weet u dat de rivier buiten haar oevers is getreden?'

'Daarom ben ik niet op school. Die staat onder water. Over.'

'School? Hoe oud bent u?'

'Elf.'

'Dat is wel erg jong.' De vrouw scheen te zuchten.

'Nou en?'

'Wij zoeken hulp. We zijn gekapseisd en zitten vast op een eiland.'

'Bent u bij de werf? Die heeft een kortegolfzender, weet ik. Maar dit is niet de golflengte waarop hij vroeger uitzond.'

‘Je kent het! Waar zit je dan?’

‘Vlakbij. Bij helder weer kunnen we het eiland goed zien. De weg loopt ernaar toe.’

‘Hoe raad je dat we bij dit bedrijf zijn?’

‘Mijn grootvader heeft alle zenders die hij kende opgeschreven en achter zijn zender opgehangen. En u komt vijf-vijf door.’

‘Vijf-vijf?’

‘Ja, dat is heel luid en heel duidelijk, zonder ruis.’

‘O. Wel, er is hier niemand en wij vonden deze apparatuur.’

‘Dan moet er nog wel stroom zijn. Iedereen is gevluht voor de overstroming.’

‘Nee, de stroom is uitgevallen. De palen zijn weggesleurd en de draden zijn gebroken. We hebben een generator gevonden en opgestart.’

‘Oh, ja, dat kan. Wij hebben stroom van zonnepanelen en accu’s, maar er is al weken geen zon en ik zet af en toe onze generator aan. Bij ons zijn de stroomkabels al bij de bosbranden kapot gegaan.’

Het bleef een tijdje stil, op wat ver weg gekraak en geknetter na.

‘Het water stijgt nog steeds.’ Er was bezorgdheid in de stem van de vrouw te horen.

‘Is de kabelbaan er nog?’ vroeg Mindra.

‘Ja, de kabel over de rivier is intact. Er hangt hier vlakbij een cabine bij een soort steiger, maar ik weet niet hoe we die moeten bedienen.’

‘Met hoeveel bent u?’

‘Drie volwassenen, twee kinderen en een baby.’

‘Ik weet wel hoe de kabelbaan werkt, ik steek daar altijd over als ik naar school ga. Ik kom eraan. Dat duurt wel even, want ik moet lopen.’ Ze dacht er niet bij na toen ze dit zei: ze had zich ooit laten uitleggen hoe hij werkte, de machinist was er niet meer en die mensen konden alleen met de kabelbaan ontsnappen aan de verdrinkingsdood. Dus moest zij het doen.

‘Zijn daar bij jou geen volwassenen die kunnen helpen?’

‘In ons dorpje staan alle huizen leeg. Mijn grootvader werkt in de stad en is al weken weg. Mijn grootmoeder is gevallen en ligt in bed. Ik zorg voor haar.’

‘O. Nou, kom dan maar gauw.’

‘Heeft u geprobeerd andere zenders te bereiken?’

‘Ik ben al blij dat jij mij kunt ontvangen. Ik heb ergens aan gedraaid, maar ik weet niet hoe dit ding werkt.’

‘Gewoon doordraaien en luisteren of u iemand hoort. Ik ga nu.’

Ze schakelde de zender uit, stopte de generator en trok jas, laarzen en poncho aan.

‘Oma?’ Ze stak haar hoofd door de kier van de deur.

‘Ja mijn kind?’ klonk het slaperig.

‘Heeft u nog iets nodig? Ik moet naar het eiland, er zijn daar mensen aangespoeld en er is niemand meer om de kabelbaan te bedienen.’

‘Ik heb alles wat ik nodig heb, lieve schat. Ga maar gauw. Ik hoorde de vrouw zeggen dat het water nog steeds stijgt.’

‘Mag ik op het paard?’

‘Dat is niet van ons.’

‘Lopen duurt misschien te lang.’

‘Toe dan maar. Wees voorzichtig.’

Het paard kwam nieuwsgierig op Mindra af toen ze de zagerij binnenrende. Wijd, stil en leeg was het daar, waar ooit stammen lagen en gezaagd hout aan de andere kant van de enorme zaagmachine. Ze had de indruk dat die naar haar keek met de vraag waarom hij niet kon zagen. Het rook binnen naar schimmelig zaagsel en hooi. Ze wist nog de geur van hars, vers gezaagd hout en warme olie en ijzer, het zingende gieren van de lintzaag door de stammen. Maar toen was ze nog een dreumes aan de hand van oma die eten bracht aan grova.

Er was geen zadel en ze bond een opgevouwen paardendeken op de rug van het dier, dat aan haar snuffelde of ze wat lekkers bij zich had. Dat had ze en de beweeglijke bovenlip nam het stukje

aangekoekte rijst voorzichtig aan, zoals Mindra het hem geleerd had.

‘Kom mee.’ Ze trok aan het touw dat van het halster afhing, doch het paard had geen zin om de regen in te moeten.

Ze knuffelde het grote hoofd. ‘We moeten mensen redden, lief beest. Wil je me naar beneden dragen?’ Ze kon niet verhinderen dat er een bibbertje in haar stem doorklonk toen paniek in haar buik opfladderde.

Een gesmoorde bries was het antwoord en het paard gaf zijn weerstand op.

In de stromende regen klom ze via het hek op zijn rug, liet zich op zijn hals zakken en wees naar beneden. Dat was voldoende aansporing. Het paard dribbelde met kleine pasjes voorzichtig het pad af, dat glad was van de regen. Ze werd rustig van zijn bewegingen.

Het pad kwam uit op de weg die vanuit het dal omhoog voerde naar de loods voor gezaagd hout en verder naar de bossen die jaren geleden afgebrand waren. Het asfalt was overal stuk, in de scheuren zat verdord gras, dat al groene sprietjes liet zien. Hier ging het paard over tot een sukkeldrafje. Koude straaltjes vonden langs haar armen de blote huid onder haar kleren. Ze hield zich aan de hals vast en trok haar benen op, de rug was eigenlijk te breed voor een meisje zo tener als zij. Het paard droeg haar voorzichtig naar beneden; doordat het niet gezadeld was en geen bit in hoefde zorgde hij er zelf voor dat zijn lichte passagier er niet afviel. Ze hadden vaker samen zo gelopen. Het paard was een tijdje geleden met balen hooi vanaf een boot in de rivier naar de zagerij gebracht. Mindra had staan kijken met oma. De eigenaar was de directeur van de zagerij.

Dichter bij het dal werd tussen de regensluiers geleidelijk zichtbaar hoe hoog het water intussen was gekomen. Bomen en verspreide boerderijtjes leken te drijven in het bruine modderwater. Van het eiland stak nog maar een deel boven de kolkende stroom uit. Het hart klopte haar in de keel: nu moest ze laten

zien dat ze geen grootspraak had verkondigd.

Het paard hield uit zichzelf halt bij het station van de kabelbaan en ze liet zich van zijn rug af glijden, rillend van de kou en de spanning.

‘Blijf in de buurt,’ beval ze het onrustige dier. ‘Als het water komt ga je omhoog.’

Ze waadde naar de buitentrap toe, ging naar binnen en probeerde de ijzeren deur van de machinekamer, die onder de trap naar het platform zat. Op slot, maar ze wist waar de sleutel hing. Met een gevoel dat ze iets deed wat verboden was pakte ze de sleutel van zijn haakje en opende de deur. Ze moest zich haasten: het water stond nog maar een handbreedte onder de drempel. Als het in de machinekamer zou komen wist ze niet of de kabelbaan dan nog wel kon werken. Verbeten dwong ze haar telkens opwellende angst naar beneden.

In de kale ruimte stond een grote lier opgesteld met rond twee trommels gewikkelde staalkabels waarmee de gondel heen en weer werd getrokken langs de draagkabel. Ernaast stond een noodaggregaat met een dieselmotor, dat gebruikt werd ingeval van een stroomstoring.

Ze liep rond de installaties en probeerde zich precies te herinneren wat de machinist de schoolkinderen had verteld toen ze hier op excursie waren. Die zij zelf had georganiseerd: ze was de enige leerling die met de kabelbaan overstak.

Als de stroom uitviel, had de machinist gezegd, moest hij eerst een grote schakelaar omzetten. Dat wist ze nog. In het flauwe licht dat door de deur scheen was een metalen kast zichtbaar waar een grote hendel uit stak. Daar: een symbool met een hoogspanningsmast. De hendel stond dwars en wees naar een symbool van een motor. Bij de bosbranden waren de elektrische draden gebroken; zolang ze zich kon herinneren had de kabelbaan op de dieselmotor gewerkt, de schakelaar stond nog goed.

Er stond een metalen kast met knoppen, lampjes en meters. Uit een slot stak een sleutel, die ze omdraaide. Een wijzer bewoog:

de startaccu had voldoende spanning. Ze zuchtte opgelucht, al had ze niet anders verwacht. Nu kon de motor gestart worden.

Naast een rode knop met "STOP" was een zwarte knop met het onderschrift "START". Ze had goed opgelet en wist dat ze de motor eerst moest voorgloeien met een oranje drukknop. Er zat een roostertje boven en als ze daaronder iets zag gloeien kon ze starten. Het was of alles zichzelf wees, het voelde vertrouwd aan.

Ze drukte de startknop in en sprong met een gillette achteruit toen er een luide metalen slag en kortstondig geloei klonk.

Nog een keer. Bang voor het geweld dat ze veroorzaakte hield ze de knop panisch ingedrukt terwijl oorverdovende ratelende en hijgende geluiden uit de machine kwamen.

Met een brul kwam de motor tot leven. Mindra stond op haar vinger te zuigen die pijn deed van het harde drukken, terwijl er lampen aangloeiden en meters bewogen. Die kende ze wel van de zender. Er waren drie voltmeters naast elkaar waarvan de wijzers op 400 stonden. Daarnaast een ampèremeter waarvan de wijzer net naast de nul trilde. Logisch, er brandde alleen wat verlichting in de machinekamer en langs de trap. Zoveel wist ze er wel van, grova had het goed uitgelegd.

De zware brom van de motor was geruststellend: dat hoorde bij de werkende kabelbaan. Het was net of ze de hele installatie wakker had gemaakt, dat die vanaf de laatste keer geslapen had om tot leven te komen als hij nodig was. Twee keer per dag voer de machinist vanaf het eiland de rivierarm over om passagiers over te zetten. De laatste jaren was Mindra vaak de enige geweest. Waarom de motor aan deze kant zat wist ze niet.

Ze rende naar boven, waar de bediening van de kabelbaan vanuit een hokje plaats vond. Dat had ze goed onthouden. Ze bestudeerde het bedieningspaneel, waar een contactsleutel uit stak, die ze omdraaide. Er klonk een zoemen en er gingen lampjes branden. Triomf! Alles werkte. Eerst draaide ze de knop om die de verlichting in de cabine aandeed, zoals het onderschrift vermeldde. Het lampje dat verklikte dat de deur van de gondel

gesloten was, brandde groen. Er was een drukknop voor de toeter. Ze drukte die drie keer in, het sein dat de gondel binnenkort zou vertrekken. Er stond een verrekijker op een statief. Ze tuurde er doorheen, stelde scherp, maar zag niets bewegen op het eiland. Ze toeterde weer, nu langer. Door de afstand en de regen was alleen niet te horen of hij het ook deed. Nog steeds nergens beweging. Er stond een ouderwetse microfoon. Ze had bij al haar overtochten nooit de stem van de machinist in de cabine gehoord, maar misschien kon het wel.

Ze zette de schakelaar op het voetje van de microfoon om en riep hard: 'Kom aan boord! De gondel gaat vertrekken!'

Toen er nog geen reactie kwam rende ze naar beneden om te zien... het water liep al onder de buitendeur door de machinekamer binnen! Wat moest ze doen? Een dijkje maken? Hoe dan? Ze haastte zich naar boven. Op het bedieningspaneel was een hendel waarmee de lier ging werken. Ze moest die eerst ontgrendelen met een draaiknop. Ze trok eraan en keek tegelijk door de kijker... ja de gondel bewoog haar kant op! Ze zuchtte van opluchting, zo moeilijk was het dus niet. Ze liet hem terugkeren. De gondel schakelde bij de opstapplaats zelf de lier uit door een schakelaar bij het station.

Dat had effect: ze zag door de kijker enkele grote en kleine figuurtjes naar de steiger rennen en een rood lampje verving het groene van de deur.

Ze riep weer door de microfoon dat ze in de gondel moesten gaan en dat zij die naar de toren toe zou laten rijden.

Rood werd groen, de deur was gesloten. Drie keer toeteren en dan de hendel naar zich toe trekken. Beneden in de kelder hoorde ze de motor zwaarder brommen. In haar groeide het gevoel dat zij nu onderdeel was van de kabelbaan installatie; de lampjes, knoppen en hendels gaven haar de middelen om alles te besturen en de motor was haar assistent, of meer als het paard dat ze mende en trouw haar instructies opvolgde.

De gondel kwam langzaam op haar toe. Ze gloeide van trots

dat ze het voor elkaar had gekregen. Nu moest de stroom niet uitvallen...

Met een zucht van verlichting hoorde en zag ze de gondel naast het perron schuiven en de tractie uitschakelen. De hendel sprong vanzelf terug in de nul-stand.

De deur schoof open en de passagiers stapten drijfnat en kleumend op het rooster van het perron. Mindra hield de deur voor hen open. Twee vrouwen droegen een baby en een peuter, een jonge man droeg een groter kind.

‘Heb jij de kabelbaan bediend? Alleen?’ vroeg de man ongeloofig toen hij zag dat er alleen een tiener meisje in het station was.

Mindra knikte, sprakeloos. Nu het gelukt was om de mensen van het eiland te halen was ze duizelig van plotselinge vermoeidheid.

‘We moeten snel naar beneden,’ drong ze aan, schor van de emoties. ‘Het water komt alsmaar hoger.’ Ze schoot de bedieningskamer in en draaide de contactsleutel terug, waardoor de lampjes op de console en de verlichting uitgingen. Ze rende naar beneden om de motor te stoppen. Als er water in de elektrische delen kwam zou er brand kunnen ontstaan.

Het water in de machinekamer stond al enkelhoog. Ze drukte de knop met “STOP” eronder in en de motor kwam zuchtend tot stilstand. Op de ijzeren trap hoorde ze de vluchtelingen aarzelend naar beneden stappen. Contactsleutel omdraaien en de installatie was weer in slaap gebracht. Ze streelde de warme motor even.

‘Kom gauw naar buiten, het water gaat steeds sneller stromen!’ Haar stem sloeg ervan over.

Daar durfde ze niet verder, ze stond nog op de trap en het langs schietende water trok al aan haar benen en spoelde in haar laarzen.

2. Warmte en voedsel

Het paard stond wat hoger op de helling naar haar te kijken. Ze floot op haar vingers en wenkte met een doorweekt stuk aangekoekte rijst in haar hand. Ze snikte van opluchting toen het paard naar haar toe waadde.

De man tilde haar onverwachts op de rug van het nerveuze dier en hielp vervolgens het meisje omhoog dat hij gedragen had. 'Houd je goed vast!'

Ook de jongen werd op het paard geholpen. De kinderen lieten apathisch met zich doen. De man waadde met het touw van het halster in de hand naar droge grond. Hij wankelde even in de snelle stroom, maar bleef op de been. Mindra liet zich omlaag glijden en hielp het meisje afstijgen, terwijl de man de jongen op de grond zette.

'Nu de vrouwen nog en de baby. Blijf hier op me wachten.'

Mindra vond het wel prettig dat hij de leiding nam, maar vond hem wel erg bazig. Het paard maakte geen bezwaar. Even later waren ook de twee vrouwen en de baby op het droge.

'Je bent geen moment te vroeg gekomen,' zei de oudste van de vrouwen bezorgd. 'Nog even en de aandrijving van de kabelbaan staat onder water.'

Mindra keek haar onzeker aan. Wat moest ze nu doen? De mensen waren gered, was het nu klaar? Kon ze gewoon op het paard klimmen en naar huis gaan? Waar moesten zij dan heen? Waar konden ze heen? Er was hier niets anders dan het verlaten dorpje waar zij en oma als enigen nog woonden.

De vrouw had haar gedachten misschien op haar gezicht gezien. 'Waar kunnen we heen, meisje? Is er een weg naar de stad?'

'Aan de overkant. Daar is de kabelbaan voor. Maar de weg is overstroomd.'

'Had je ons niet beter naar de overkant kunnen brengen?' vroeg de man gepikeerd. 'Nu zitten we hier vast.'

‘Praat geen onzin, Jack. Je hebt het zelf kunnen zien, het water staat bijna tot aan de bovenkant van de ramen van de huizen langs de weg,’ zei de vrouw korzelig. ‘We moeten hier wachten tot het water gezakt is. Misschien wil het meisje ons dan naar de overkant brengen met de kabelbaan.’

‘Als die het dan nog doet.’

‘Dat zien we dan wel weer. In ieder geval komen er dan weer mensen deze kant op.’

De vrouw met de baby, rillend van de kou in haar natte kleding, zei iets dat Mindra niet verstond. Ze nam een besluit.

‘Ik weet boven een leeg huis waar u kunt schuilen. Er staat een fornuis en brandhout is er ook, zodat u zich kunt drogen.’

De oudere vrouw knikte en glimlachte. ‘Je bent een kordaat meisje. Laten we dat maar doen. Mag ik je naam weten?’

‘Ik heet Mindra. We kunnen het beste gaan lopen, dan worden we warm.’ Ze stond zelf ook te rillen, want de poncho hield niet alle regen tegen en het water stond in haar laarzen. Hoe het moest met eten wist ze niet. In ieder geval hadden ze nog rijst en linzen.

Al gauw bleken de twee kinderen te uitgeput om de tocht helling op te maken. Op aandringen van de vrouw werd Mindra op het geduldige paard geholpen en de twee kinderen voor haar. De man wilde het touw aan het halster pakken, maar het paard bewoog zich zo snel naar voren dat hij misgreep. Zijn kleine passagiers merkten het nauwelijks.

‘Ik ga vooruit!’ riep Mindra achterom. ‘Ik zal vast vuur maken.’

Het paard zocht zijn weg omhoog langs het kapotte wegdek. Het liep regelrecht de openstaande deuren van de zagerij binnen, waar zijn hooi lag. Dampend en druipend begon hij ervan te eten. Mindra liet zich van zijn rug glijden, hielp de kinderen eraf en sloeg de natte maar warme paardendeken om hen heen. Ze deed ook zijn halster af, waar hij last van had bij het eten.

‘Dank je wel, lief paard,’ fluisterde ze. ‘Je bent dapper en heel voorzichtig geweest. Zonder jou was ik te laat gekomen.’

Het dier proestte en blies door zijn neus zaagsel uit het hooi.

Ze liet de kleumende kinderen achter en rende naar een huis dat niet was dichtgetimmerd. Het was van oma's broer geweest en ze was er al vaker geweest, op zoek naar eten, waarbij ze geen voedsel maar wel brandhout had gevonden. Gehaast proppte ze houtkrullen uit een korf en stukken hout van de stapel in het stenen fornuis. Ze rende naar haar eigen huis voor vuur – gauw even kijken... oma sliep – en kwam terug met een vlammen en sissend stuk hout om het fornuis aan te steken. Hijgend en puffend – ze had het benauwd warm onder de poncho – haalde ze de kinderen op uit de zagerij en installeerde hen naast het fornuis. De met leem gemetselde bank was onderdeel van het rookkanaal en zou weldra ook warm worden.

Het regende minder hard dan beneden in het rivierdal; de regen kwam van achter de bergrug. Het was hier meestal droger doordat ze in de regenschaduw zaten, had grova uitgelegd. Het werd lichter in de lucht en de regen werd motregen. Over het pad kwamen de drie volwassenen met de baby aanstrompelen. Ze zwaaide vanuit de open deur, de rook uit de schoorsteen woei naar de vluchtelingen toe.

'We hebben geen droge kleren of dekens voor u,' verontschuldigde ze zich. 'Het wordt straks warm genoeg om uw kleren te drogen.'

'Heb je wat te eten?' vroeg de man nors. Mindra merkte op dat de jonge vrouw met de baby bang voor hem was.

'Er is alleen nog een beetje rijst met linzen, maar dat moet ik eerst koken. Ons eten is bijna op.'

De oudere vrouw was moe naast de kinderen gaan zitten. 'Als je wat voor ons wilt koken, graag, lieve Mindra. Ik ga straks buiten zoeken naar planten die we kunnen eten. Misschien kunnen we een dikke soep maken. Is er een beek in de buurt? Daar groeien vaak eetbare knollen.'

Mindra wees naar waar de weg verder omhoog liep. 'Er is daar een brug. Vroeger liep de beek langs de zagerij, heeft mijn groot-

vader verteld. Toen er nog geen stroom was had de zagerij een waterrad.'

'Goed. Kook jij wat rijst met linzen, dan gaan wij knollen en eetbare planten zoeken. Jack, kom je mee?'

De jonge vrouw die haar baby de borst gaf keek even op en glimlachte naar Mindra. 'Het wordt al wat warmer,' fluisterde ze. Mindra glimlachte terug, ze vond de vrouw erg jong, ze leek meer op een schoolmeisje van de hoogste klas van haar school dan een huisvrouw. Maar ze had wel grote borsten.

In haar eigen huis stookte ze het fornuis op en zette een pan met rijst, linzen, water en zout op. Grootmoeder sliep nog steeds. Als het water zou gaan zakken kwam grova hopelijk terug met boodschappen.

Toen de rijst aan de kook was zette ze de pan op een warm zijstuk van het fornuis en legde het deksel terug op het kookgat. Tijd om droge kleren aan te trekken, ze was nat tot op haar ondergoed.

In droge kleren doezelde ze wat bij het fornuis tot de geur van gare rijst met linzen haar wekte. Of eigenlijk was het haar maag die reageerde op de geuren.

In het andere huis was het nu ook warm. Jack sleepte droog brandhout aan uit de zagerij en de oudere vrouw was knollen en groenten aan het snijden. In het huis was alles nog aanwezig, alsof de bewoners elk moment terug zouden kunnen komen. Maar dat was al jaren zo. Toen oma's broer gestorven was, hadden zijn zoon en diens vrouw hun koffers gepakt om in de stad te gaan werken, ze waren nooit meer terug gekomen. Ook haar moeder was met haar vader naar de stad getrokken om te werken. Ze voelde een vlaag van verlatenheid voorbijgaan. De vluchtelingen die ze gered had vulden de leegte wat op, al was ze er ook wat onrustig van en was ze bang dat ze hun schamele voorraden zouden opeten.

De vrouw zette een pan met water op het fornuis en deed de groenten en gesneden knollen erin. Mindra keek oplettend toe

en prentte vorm, geur en kleur van de wilde groenten in haar geheugen. Ze had nooit geweten dat je in het wild van alles kon vinden om te eten.

‘Kijk,’ zei de vrouw, ‘deze knollen zijn verwant aan bataten. Dit is een soort yam. Die groene blaadjes is daslook, dat geurt en smaakt als knoflook. Dit zijn bollen die lijken en smaken als uien. Het merg uit deze stengels is heel voedzaam; de stengel zelf kun je niet eten.’

‘En dit?’

‘Larven uit een boomstronk.’

‘Ew. Gaan we die echt eten?’

‘Ja. Ze smaken een beetje zoals deze slakken.’ Ze toonde Mindra een emmer.

‘Ew!’

‘Omdat het zo regent zijn ze makkelijk te vinden. Ze grazen graag op paden en wegen waar algen groeien. In de beek zitten puntige waterslakken en krabben. Heb je dat soort dingen nooit gegeten?’

Mindra schudde haar hoofd. Ze vond het bizar dat ze op een houtje moest bijten terwijl er rondom het dorp zoveel te eten was te vinden.

‘Ik nam elke dag boodschappen mee uit de supermarkt. Veel varkensvlees en bier, daar was grova dol op. Grova werkte voor de werf en er was altijd geld. Ook brood, maar vroeger bakte oma dat zelf.’

‘Het zal wel even duren voordat alles weer bij het oude is,’ zei de vrouw grimmig. ‘Ik kan je leren om zelf je eten te vinden, als je wilt. Er is zoveel vlak om ons heen. Wist je dat niet?’

Mindra schudde haar hoofd. ‘Ik moest altijd heel vroeg naar de kabelbaan om de schoolbus te halen en als ik terug was met de boodschappen moest ik helpen koken, brandhout halen en huiswerk maken.’

‘Lukte dat ook?’

Mindra keek bedroefd naar haar handen.

‘Ik was vaak zo moe dat ik boven mijn schrift in slaap viel.’

‘Ik heb dat op mijn school ook vaak gezien, lieve kind. De leerlingen die van ver kwamen vielen vaak in de klas in slaap en als ik vroeg waarom, zeiden ze meestal dat ze al zoveel hadden moeten werken voordat ze naar de schoolbus konden rennen.’

‘Was... bent u juf?’

De vrouw glimlachte en streek Mindra over het korte haar.

‘Op een school verder stroomopwaarts.’

‘Bent u met een boot gevlucht en is die omgeslagen?’

De vrouw knikte en zette een tweede pan met water op het fornuis. ‘Met Jack.’ Ze wees met haar hoofd naar de twee kinderen, die in slaap waren gevallen. ‘Die twee hebben we onderweg uit een boom gehaald, net als haar en de baby. Bij het eiland ging het mis, we raakten een ondergelopen boom. Daardoor konden we gelukkig wel aan land komen.’

‘Zijn... zijn er veel mensen verdronken?’

‘Ik ben bang van wel, Mindra. We hebben onderweg veel ingestorte huizen gezien en gezonken boten.’

‘O.’ Mindra keerde zich in zichzelf. Er was eigenlijk niemand aan de overkant die haar na stond en van haar medeleerlingen kende ze hooguit hun naam. Ze was op school altijd een buitenbeentje geweest. Er zouden mensen verdronken kunnen zijn waarvan ze het gezicht kende. Dat was te vaag, ze konden ook allemaal op tijd gevlucht zijn. En de mensen dan die ze niet van gezicht kende? Er woonden zoveel mensen aan de overkant, waar de landbouwgronden vruchtbaar waren. Als je verdronk ging je dood. Wat was dood eigenlijk? Er was nog nooit een mens dood gegaan die ze kende. Ook geen dieren. Het enige dier dat ze kende was het paard en dat stond nog maar pas in de zagerij. Ze had vlees gegeten en ze wist dat dat van dieren kwam die gedood werden.

Ze kwam er niet uit, ze kon het verdrinken van mensen niet rijmen met haar ervaringen. Dat mensen weggingen kende ze. Eerst haar ouders, dan de machinist van de kabelbaan en alle mensen die op de werf werkten, dan grova. Misschien ging oma

dood en liet ze haar hier alleen achter. Ze moest het allemaal zelf regelen. Daarom had ze de kabelbaan kunnen bedienen. Omdat ze al heel lang wist dat ze alles zelf moest kunnen. Ze had de excursie van haar klas naar de kabelbaan georganiseerd en goed opgelet wat de machinist uitlegde, zodat het haar gelukt was om het noodaggregaat te starten en de mensen van het overstroomde eiland te halen.

Het vulde haar met een gevoel van trots om capabel te zijn. Ook het gemak waarmee het paard op haar reageerde hoorde erbij.

De onderwijzeres had haar gedachtegang een beetje kunnen volgen op Mindra's gezicht.

'Er zijn veel kinderen als jij die bij hun grootouders wonen omdat hun ouders in de stad werken, lieve kind.' Mindra keek geschrokken op.

'Nee, ik kan geen gedachten lezen, maar ik kan aan je zien dat je je goed weet te redden.'

'Heeft u op uw school ook kinderen als ik?'

De onderwijzeres knikte. 'Vooral uit de bergen. Die zijn vaak heel lang onderweg naar school.'

'Vallen die in slaap in de les?'

'Vaak wel. Jij niet?'

'Niet op school, ik slaap... sliep altijd in de bus.'

'Ik vind het heel knap hoe je de kabelbaan tot leven wekte.'

Mindra knikte, haar gezicht betrok. Ze was blij met het compliment, maar het bracht ook oude angst boven. Ze besloot het aan de juf te vertellen.

'Ik heb het van de machinist geleerd toen die er nog was. Ik was altijd bang dat de kabelbaan het niet meer zou doen als de gondel boven de rivier hing. Er waren zo vaak stroomstoringen. Hij heeft voorgedaan hoe hij dan de motor zou starten toen ik daar was met mijn klas. Toen was ik niet meer bang. Na de bosbranden was er geen stroom meer en deed de motor alles.'

'Daardoor heb je ons kunnen redden.'

Mindra zweeg verward. Ze was bang geweest en daardoor had

ze mensen kunnen redden. Dat voelde vreemd aan. Maar toen ze op het paard naar de kabelbaan ging en de motor startte en de gondel liet rijden was ze niet bang geweest. Juist niet, omdat ze wist hoe hij werkte. Komt bang zijn dan door niet weten? Soms wel, dus. Zij had heel veel dingen van grova geleerd, die het prachtig vond dat Mindra van alles vroeg. Ook de machinist had het leuk gevonden haar alles uit te leggen.

Intussen was de soep gaar. De jonge vrouw en Jack hadden de gekookte slakken uit hun huisje gewipt en in de soep gedaan. De juf schepte kommen vol die ze in een kast had aangetroffen. Met de rijst en linzen werd het een dikke brij, die verrassend lekker smaakte. Toen ze het eerste taaie stukje had geproefd (was het een gekookte slak of een larf?) at ze ook de andere op, hoewel ze een beetje bleef griezelen. Ze had in geen dagen zo lekker en zoveel kunnen eten.